

Az önállóság megszerzésének eszközei és ellenségei.

Eféz. IV. 14. «Ne legyünk többé gyermekek, kik habozunk és ide s tova hajtassunk a tudománynak akármilyen szele által, az embereknek álnokságok által.»

Szellő lebeg, szél fú, inog a kis virág s ide-oda himbálózva, hajladozva rezgeti leveleit a gyenge ág; és nemcsak hogy rossz néven nem vesszük ezt tőle, hanem még gyönyörködünk a virágnak ingadozás szülte színváltozatában és a hajlongó ág levelei árnyékának szünetnélküli új alakulásában. Szellő lebeg, szél fú, a nemes lelkesedés szellője, az értelmi gyarapodás, világosodás szele az ifjú életében; s mi örvendünk, ha a nemes lelkesedés az ifjút fölebb, fölebb szállni tanítja, hogy megmutassa nekünk lelkének szép vonásait; gyönyörködünk, ha értelmi gyarapodása, világosodása most a nap hevéből, majd az eső csöppjéből, most nesztelen nyugalomból, majd hánykodásaiból szerzi meg, gyűjti össze magának az élet, az erő, a fennmaradás feltételeit. De másképp állunk a fával, a fának törzsével. Ennek inogni nem szabad; csak ha vihar jő, csak ha villám sújt, szabad ennek idő előtt kidőlnie, összeesnie, de ekkor is csak úgy, ha daczolt az elemek tombolásával s a küzdelemben kifáradva, elgyengülve, legyőzve kellett megadnia magát. Igen! mert a fának volt ideje, hogy megerősödjék, összegyűjtse létfennmaradásának föltételeit. Így vagyunk a felnőtt emberrel. Volt idő — szólunk — növekedni, gyűjteni az erőt s megedződni a vészekre és viharokra. A felnőtt ember ingadozása nem gyönyörködésnek, hanem szájalomnak, sőt lenézésnek tárgya. Az ifjunál készülés az a megedződésre, a küzdelem felvételére; de a felnőttél gyengeségnek, mely a múlt idő elfecsérlését igazolja és a küzdelem elől való kitérésnek jele, mely a jellemnek hiányosságát, fogyatékoságát bizonyítja. Vagyis röviden fejezve ki az eszmét, míg az ifjunál megengedhető az ingadozás, mert rá nézve ez megpróbáltatás, hogy erős lenni tanuljon: addig a felnőttől már erőt, önállóságot várunk, követelünk eljárásaiban szóban és cselekedetben.

Ezt fejezte ki az apostol is a felolvasott alapigékben. Mig efézusbeli hívei ifjak valának a keresztény hitben, mig innen-onnan fel-feltámadtak a különböző eszmék és vallásos gondolatok; mig itt jó, amott rossz akarattal kellett találkozniok, hogy mindazok őket próbára tegyék és ők mindazokat megpróbálják, addig még csak elnézte az apostol hívei gyengeségét, ingadozását. De a mikor elégnék tartotta már az időt az erőgyűjtésre, a megedződésre; mikor bizonyos volt már, hogy eddig híveiben erős meggyőződéssé kellett volna válnia, hogy minden vallásos eszmék és gondolatok, minden életirányzatok között a keresztény vallás eszméi, gondolatai és életiránya a legjobb: akkor szigorúan inti őket: „*ne legyünk többé gyermekek, kik habozzunk, és ide s tova hajtassunk a tudománynak akármilyen szele által, az embereknek álnokságok által.*“ E szavakban az apostol az önállóságot ajánlja híveinek. Messze túl vagyunk az apostol korán; keresztény vallás, tudomány, sok felfedezés és nemes példa jött segítségünkre a jellem felépítésében, de az emberiség jellemére önállóság tekintetében ma is rá lehet olvasni az apostol intését. Másfelől bizonyára sokan vannak, kik az önállóság megszerzéséért csaknem rajonganak, de nem látják az ahhoz vezető utat és módokat. Nem lesz azért célszerűtlen, ha szólunk röviden ez alkalommal az *önállóság megszerzésének eszközeiről és ellenségeiről.*

* * *

Az *önállóság megszerzésének eszközei* rendszerint külsők és belsők, a mennyiben azok a külvilágtól, a természet- és emberektől, avagy önmagunkból, érzélem és gondolatvilágunkból származnak. Ezért az önállóság megszerzésének eszközei a külvilág és önmagunk megismerése.

A természetnek millió tárgya tűnik napról-napra szemünk elé, önmagukban bírják ezek a lét és fejlődés feltételeit; a külső behatások csak segítik és erősítik mindeniket, hogy kifejtse önmagában azt az erőt, mely szükséges a viszontagságok elviselésére, a gyümölcs hozásra és érlelésre. Körültünk hullámoz az emberiség tömege szenvedésével és örömeivel, buzdításaival és csüggesztő eseményeivel s napról-napra arra tanít, hogy miképp kell növelnünk önmagunkat a jó és balsors elviselésére, a kísértések legyőzésére és tisztaságunk megőrzésére, hogy a csapkodó hullámok el ne borítsanak végképen. Önmagukban

vágyak, érzelmek és gondolatok támadnak, melyek ezer meg ezer irányba sodorják életünk hajóját, ha nem ismerjük meg azoknak jó, avagy rossz hatását, befolyását és nem készítjük elő magunkat arra, hogy az egymást rohamos változásban követő vágyak, érzelmek és gondolatok behatása alatt is biztos irányt adjunk életünk hajójának. A természet, az emberi külvilág és önmagunk ismerése tehát a fő eszközei az önállóság megszerzésének. A természet és embervilág egyfelől szép példáival, másfelől rettentéseivel és próbáival; és önmagunk, hol elnyomni kell tudnunk mindig amaz érzelmeket, melyek rabigába hajtának és ápolnunk, győzelemre segítenünk azokat a gondolatokat és vágyakat, melyek növelik önérzetünket, szilárdítják jellemünket és biztosítják a jóban teljes önálló lépéseinket, előhaladásunkat.

De hogyan ismerhetjük meg a természetet, az embervilágot és önmagunkat? Ugy, ha mindig nyitott szemmel, fürkészve, kutatva járunk mindenütt és elfogulás, előítélet nélkül merülünk el azok vizsgálásába. Más szóval, tanulmányoznunk kell mindent fejlődésében, hatásában és eredményeiben. Ismernünk kell, melyik a mérges, melyik csak a disz- és melyik a hasznos növény, a jó és rossz szokás, a nemes és nemtelen érzelem? E végből vedd a munkát, ragadd meg a szorgalmat ker. alia! Közelíts bátran a természethez vizsgálni annak jelenségeit, életét és változatait; vegyülj az emberek közé s vizsgáld meg szavaik és tetteik indító okát, eljárásaik módját és alkoss magadnak tudást: mit, miért cselekesznek? s kerüld a rosszat és kövesd a jót; nem mások biztatásából, nem kényszerüségéből, hanem önálló meggyőződésedből, bármi lesz is e földön világi sorsod. Szorgalommal, lankadatlan buzgalommal merülj el önlelked kutatásába és felszínre hozván annak összes kincseit, vizsgáld meg: mi a tiszta és szent, hogy ápolhasd, mi a sötét és és szenny, hogy kigyomlálhasd azt kebledből.

De nincs elég szorgalmad, nincs elég erőd a munkára? Gyakorold ezekben is magadat s napról-napra erősödni fogsz. Nincs elég időd és alkalmad társadalmi életismeretet, tapasztalatot szerezni? Vedd a könyveket; másoknak leírt tapasztalatai kincses bányát nyitnak fel előtted, melyből, mint méh a virágról a mézet, összegyűjtheted önállóságod kellékeit. Önmagunkból kell kifejtenünk minden erőt, hogy önállóságunkat felépítsük, hogy a természetnek, embervilágnak és bensőnknek szorgalommal, munkával és buzgósággal a megismeréséhez eljuthassunk, a mikor aztán nem a mások tanácsa, hanem saját meg-

győződésünk szerint önállóan járunk el mindenben. Ezek röviden az önállóság megszerzésének eszközei, de lássuk most annak ellenségeit.

* * *

Az önállóságnak sok ellensége van, s ezek is mind vagy a külvilágtól, vagy önmagunkból származnak. Az emberi rossz akarat sok nemes keblet és önálló jellemet tett már tönkre e világi boldogulhatásra nézve. Ez áll utjába első sorban a tiszta önállóságnak is. Mihelyt meglátja a rossz akarat az önállóságot, azonnal felébred benne az irigység érzete, és ha már ő nem lehet olyan, mint a más, ha nem emelkedhetik a mással egy magaslatra, mindent elkövet, hogy azt a mélységbe, önmagához — a sárba rántsa. És sajnós, a tapasztalat szerint sokszor czélt ér e földön a rossz akarat munkálkodása.

A tudatlanság sok rombolásnak a forrása; újabb ellensége az önállóságnak önmagunkban és önmagunkon kívül, mert, ha mi vagyunk tudatlanok, az esetben nem lehet szilárd önállóságunk, mivel nem tudjuk, hogy mikor, hol, hogyan, mikép szóljunk és tegyünk? Embertársaink tudatlansága pedig önállóságunkban csak különczködést, avagy zsarnoki hatalomra vágyást lát azért, a miért mi nem hódolunk a közfelfogásnak, a szüntelen változó néphullám előítéleteinek és balhiedelmének. A tudatlan nem érti, mi az önállóság s ezért ellene tör annak. Gyarló tulajdonsága az embereknek, hogy legtöbbször a világ, a tömeg véleménye után haladnak, keresve a mások szeretetét és vadászva az ünnepeletést. Az ily tettben nincsen önállóság, a mit különben a tömeg sem kedvel, mert reá nézve az önállóság egy oly nehéz súly, melyet nem lehet kényünk, kedvünk szerint ide-oda dobálni; a tömegnek pedig tollszerű terhek, ingadozó jellemek kellene, melyek mindannyiszor vele váltakoznak.

A mások utánzása napi renden van; e miatt sok ember veszti el önállóságát; az utánzás megfoszt saját természetességünktől, melyben gyökerezik önállóságunk erénye. Aki nem tudja, hogy őt Isten egy helyre, bizonyos cél megvalósításáért helyezte, és a ki nem tudva ama helyzet előnyeit, örömeit, szenvedéseit és tanulságait önjavára felhasználni, belemerült más helyzetének és sorsának utánzásába: az oly ember rendesen mind önmagában, mind a társadalomban ellensége az önállóságnak. Ilyen a hiuság is, mely rendesen mindent feláldoz vágyai teljesítéséért, és leghamarabb szokja meg a csuszást, a hizelkedést, a hazu-

dozást, és kapaszkodást. Ezek a legszembetűnőbb ellenségei az önállóságnak önmagunkban és a világban.

Jaj az embernek, kinek nincs gerincze! Gerincz nélkül nem állhat, nem járhat. Ilyen az önállóság nélküli ember! Önállóságra kívántok törekedni? Ismerjétek meg a világot és önmagatokat, s győzzétek le annak ellenségeit rajtatok kívül és önkebletekben. Mig meg nem próbáljátok, addig nem tudjátok, minő erő, minő kincs rejlik bennetek. Rajta hát, vessétek, faragjátok szivetek durva kőszikláját, mig kikerül munkátok alól kebleteknek gyémánt kemény, gyémánt tiszta kincse: a ti önálló jellemetek. Ámen.